

Kemi 10.06.2009

Viite: diaarinumero 49/815/2009

Asia:

FENNOVOIMA OY:N HAKEMUS VALTIONEUVOSTON PERIAATEPÄÄTÖKSEKSI UUDEN YDINVOIMALAITOKSEN RAKENTAMISHANKKEESTA

Työ- ja elinkeinoministeriö

PL 32

00023 Valtioneuvosto

kuuleminen@tem.fi

Olemme tutustuneet Fennovoima Oy:n ydinvoimalaitoshankkeen PAP-hakemukseen ja esitämme siitä seuraavan mielipiteen:

YLEISTÄ

Fennovoiman ydinvoimalaitoksen periaatepäätöshakemus 2009. Tällaisella otsikolla Fennovoima on 14.01.2008 valtioneuvostolle uuden ydinvoimalaitoksen rakentamista koskevan periaatepäätöshakemuksen (diaarinumero 49/815/2009). Uuden ydinvoimalaitoksensijaintipaikaksi esitetään vaihtoehtoisesti joko Pyhäjoen Hanhikiveä, Ruotsinpyhtään Gäddbergsötä tai Simon Karsikkoa. Samanaikaisesti on julkaistu, ilman "ote" mainintaa Yleispiirteinen selvitys uudesta ydinvoimayksiköstä, olevaa 23 sivuista esitettä jota Fennovoima on jakanut kansalaisille koteihin ja TEM:n järjestämissä julkisissa kuulemistilaisuuksissa, toimistoissaan ja muissa yhteyksissä. Tämän suppean esitteen sivun 5 alalaidassa kerrotaan: "*Fennovoiman periaatepäätöshakemus on saatavilla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi yhtiön kotisivuilta (fennovoima.fi). Periaatepäätöshakemukseenliittyviin asiakirjoihin voi tutustua työ- ja elinkeinoministeriön kotisivuilla (tem.fi)*".

On kuitenkin huomioitava että varsinainen PAP-hakemus sisältää 330 sivua sekä liitteenä YVA-selostus ja YVA:n lisäselvitykset. Sanomattakin on selvää että kyseinen 23-sivuinen "esite" ei voi antaa kuvaa mistä tässä hankkeessa todella on kyse, koska siihen on käsittääkseni koottu Fennovoiman näkemyksen mukaiset asiat. Tällaisella menettelyllä on saatettu kansalaisten tietoon vain Fennovoiman "oikeaa" tietoa.

PAP-hakemus, samoin kuin YVA oli, on ulkoasultaan erittäin, voisinko sanoa, kaunis monine maisema- ja luontokuvineen joilla ei sinänsä ole mitään tekemistä itse asian kanssa. Sisältö on todella heikosti jäsennelty ja näin ollen huonosti luettavissa.

SÄHKÖN SÄÄSTÄMISESTÄ JA UUSIUTUVASTA ENERGIASTA

PAP- hakemuksessa korostetaan sitä että sähkön kulutus kasvaa jatkuvasti. Tämähän on vanhaa tietoa. Sähkön kulutus on vähentynyt sekä Suomessa että maailmalla merkittävästi. Lisäksi sähkön ja muun energian tehokkaaseen ja järkevään käyttöön tulee kiinnittää erityistä huomiota. Fennovoiman omistajajoukon pienet sähköyhtiöt on sidottu tähän ydinvoimahankkeeseen jolloin niillä ei ole mahdollisuuksia osallistua juurikaan uusiutuvien energiaratkaisujen investointiin. Uusiutuvilla energiamuodoilla päästään paljon lyhyemmässä ajassa asetettuihin päästötavoitteisiin.

FENNOVOIMAN OMISTUSRAKENNE JA VALLANKÄYTTÖ

Saksalainen energijähti E.ON omistaa E.ON Nordikin kautta 34% ja Voimaosakeyhtiö SF 66%, joka koostuu pienistä sähköyhtiöistä, teollisuuden ja kaupanalan yrityksistä (64 yhtiötä). Fennovoima on useissa eri yhteyksissä on korostanut yhtiön suomalaisuutta. On huomioitava, kuten Fennovoima on ilmoittanut, että

hankkeen asiantuntijat tulevat E.ON:lta. Lisäksi kun suomalaiset pienosakkaat joutuvat ns.Mankela-periaatteen mukaan omistussuhteiden mukaisesti maksumiehiksi, niin voi hyvinkin olla mahdollista että E.ON ostaa ne pois jolloin koko homma siirtyy saksalaisiin käsiin.

VÄHÄ- JA KESKIAKTIIVISET JÄTTEET SEKÄ KÄYTETTY YDINPOLTTOAINE

Vähä- keskiaktiiviset jätteiden osalta YVA-selostuksessa todetaan: *"kun loppusijoitustilojen käyttö päättyy, yhteydet niihin suljetaan, eikä niitä tarvitse enää valvoa tämän jälkeen. Jätteiden radioaktiiviset aineet muuttuvat aikaa myöten ympäristölle vaarattomiksi."*

Säteilyä sisältävistä vähä- ja keskiasteisia jätteitä ei voida jättää ilman valvontaa sillä niiden säteily on vielä satojen vuosienkin päästä vaarallista joten niitä ei voida jättää tuleville sukupolville.

Käytetyn ydinpolttoaineen osalta todetaan: *"Käytetty ydinpolttoaine kuljetetaan meritse tai maitse loppusijoituslaitokseen Suomessa."*

Käytetylle ydinpolttoaineelle ei ole vielä olemassa ratkaisua jolla taataan turvallisuus tuhansiksi vuosiksi. Lisäksi Suomessa tulee, valtioneuvoston päätöksen mukaan, olemaan ainoastaan yksi käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituspaikka. Tämä on Posiva Oy:llä jossa Fennovoima ei ainakaan toistaiseksi ole osakkaana.

SUOJAVYÖHYKE JA VARAUTUMISALUE, SIMON KARSIKOSSA

Suojavyöhykettä ja varautumisaluetta on käsitelty useammassakin kohdassa. PAP-hakemus on tältä osin puutteellinen, lisäksi vihjaillaan että Säteilyturvakeskuksen (STUK) ohjeet tarkoittakaan sitä mitä niissä lukee. Tätä, mielestäni, virheellistä näkemystä on vahvistanut STUK:n pääjohtaja Jukka Laaksonen lehtien palstoilla (Pohjolan Sanomat 10.03.2008) ja TV:n ajankohtaisohjelmissä (ajankohtainen kakkonen 09.12.2008). Ihmetyttääkin miten Säteilyturvakeskuksen pääjohtaja, jonka johtaman laitoksen vastuulla on ohjeistaa ja valvoa Suomen ydinturvallisuuteen liittyvät asiat, antaa tämän suuntaisia lausuntoja.

Suojavyöhyke ja varautumisalue on määritelty STUK:n ohjeissa YVL 1.10.

Käsittääkseni ohjeet on laadittu alueen asukkaiden turvaksi ydinsäteilyä vastaan.

Ohjeen mukaan, valittaessa ydinvoimalaitoksen sijaintipaikkaa, on yleisperiaatteena, että laitos sijaitsee harvaan asutulla alueella ja etäällä merkittävistä asutuskeskuksista. Alueella saisi olla enintään 200 vakituista asukasta. Fennovoiman mukaan alueella asuu n. 1250 henkilö. Laitoksen sijoittaminen harvaan asutulle alueelle on perusteltua siksi, että tällöin onnettomuuteen varautumista koskevat toimenpiteet kohdistuvat pienempään väestöryhmään ja ne on siten helpompi toteuttaa.

Suojavyöhykkeellä asuu tosiasiallisesti huomattavasti enemmän ihmisiä kuin Fennovoima kertoo. Kemin kaupungin taajamat; Hepola ja Rytikari ovat kokonaisuudessaan selvästi alle 5 km:n etäisyydellä suunnitellusta uraanivoimalaitoksesta. Väestörekisterikeskuksen mukaan äänestysalueella johon kuului Hepola ja Rytikari asui 31.1.2009 tilaston mukaan 2024 henkilöä (31.1.2008 tilaston mukaan 2088). Ajoksen pientaloalue sijaitsee suuremmalta osaltaan noin 5km:n etäisyydellä laitoksesta. Ajoksessa asui vastaavasti 371henkilöä (376). Kemin alueella n. 5km etäisyydellä asui 31.1.2009 yhteensä 2395 henkilöä (31.1.2008 yhteensä 2464). Vähennystä -69 henkilöä.

Simon Maksniemen kylän asutusta on molemmin puolin valtatie 4:ää. Kylä kokonaisuudessaan sijaitsee alle 5km etäisyydellä suunnitellusta laitoksesta. Väestörekisterikeskuksen mukaan äänestysalueella johon kuuluu koko Maksniemen kylä asui 31.1.2009 tilaston mukaan 852 henkilöä (31.1.2008 tilaston mukaan 875). -23 henkilöä.

Yhteensä n. 5km suojavyöhykkeellä asui 31.1.2009 väestörekisterikeskuksen vaalialuutilaston mukaan 3247 henkilöä (31.1.2008 tilaston 3339) -92 henkilöä. Tämähän on yli 2,5 kertainen YVA-selostukseen ja PAP-hakemukseen nähden! Miten voi olla mahdollista? Toki nyt jo näyttää, ainakin tilastojen mukaan, että väki pakenee jo tässä vaiheessa alueelta koska vuodessa on vähennystä lähes 100 henkilöä, lähes 3%.

Huomautan että monissa, myös allekirjoittaneiden YVA-hakemusta koskevissa muistutuksissa on tuotu tämä yli 3000 asukkaan tieto. Tätä ei ole kuitenkaan huomioitu PAP-hakemuksessa.

Lisäksi Karsikkoniemessä ja lähisaaristossa, suojavyöhykkeen alueella on yli sata (100) vapaa-ajan asuntoa.

Fennovoiman mukaan joitakin kymmeniä (s.204).

PAP-hakemuksen, YVA-selostuksen, Simon ydinvoimaosayleiskaavaluonnoksen ja STUK:n pääjohtajan mukaan pyrkimys on että nämä yli 3000 asukasta rajattaisiin suojavyöhykkeen ulkopuolelle "loveamalla" nämä asuinalueet. Tällöin tulisi tilanteita että jollakin asuinalueella kadun toisella puolella on vaarallisempaa kuin toisella! Keskusteluissa **STUK:n toimistopäällikkö Olli Vilkammon** kanssa, mm. Kemin työväenopiston luento 14.4.2009, kyllä tuotiin esille se että yhtenäiset asuinalueet tulee ottaa mukaan kokonaisuudessaan jos osa on tämän n. 5km alueella.

Simon Karsikon laitoksen **Varautumisalueella**, joka ulottuu noin 20 kilometrin etäisyydellä laitoksesta, viranomaisten on laadittava väestönsuojelua koskevat yksityiskohtaiset pelastussuunnitelmat. Viranomaiset myös vastaavat pelastussuunnitelmien toteuttamisesta. Toteutuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota laitospaikan lähiympäristön erityispiirteisiin, kuten esimerkiksi vaikeakulkuihin saaristo-olosuhteisiin ja loma-asutukseen. ei saa sijaita sellaista väestömäärää eikä asutuskeskusta, joita koskevia pelastustoimenpiteitä ei voida toteuttaa tehokkaasti. Lain mukaan yhteiskunta eli me veronmaksajat joutuisimme ylläpitämään tätä valmiutta! YVA-selostuksessa ja PAP-hakemuksessa ei ole arvioitu valmiuden ylläpidon kustannuksia. Tämän alueen sisälle sopii koko Kemin kaupunki, sekä Simon ja Keminmaan kunnista taajaan asuttuja alueita, muun muassa kuntakeskukset. Alueella sijaitsee useita kouluja, päiväkoteja, sairaaloita, terveyskeskuksia, vanhusten palvelutaloja ym. Lisäksi alueella sijaitsee Stora-Enson (noin 6km) ja Metsä-Botnian (noin 15km) puunjalostuslaitokset, Kemin satama (noin 6km) sekä monia muita yrityksiä. Alueella asuu yli 30000 henkilöä. Lisäksi Kemi on työssäkäyntialuetta (Kemin työpaikkaomavaraisuus n.125%) joten lähikuntien asukkaita on paljon töissä Kemin alueella.

YDINTURVALLISUUS

Ydinturvallisuutta koskevassa kohdassa todetaan että *"turvallisuus on etusijalla ydinvoimalaitoksen suunnittelussa"*. Lainsäädäntöön viittaavia tekstejä lukiessa, tulee siihen päätelmään että kun ydinturvallisuuteen liittyviä lakeja ja ohjeita ollaan mahdollisesti uusimassa, niin on oletettu että niihin olisi tulossa helpotuksia. Voihan olla että Fennovoimalla on jotain sisäpiiritietoa? Ei voida spekuloida tulevilla lainsäädännön muutoksilla vaan kaikki laitoksen suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvät toimet on tehtävä voimassa olevien lakien ja ohjeiden mukaisesti.

KANSALAISTEN OSALLISTUMINEN

Simon YVA-tilaisuus 4.11.2008

Työ- ja elinkeinoministeriön ja Fennovoiman järjestämä Simon YVA-tilaisuus järjestettiin 4.11.2008.klo 18...21. Simon koulun liikuntasali oli täytynyt asiasta kiinnostuneista kansalaisista.

Tilaisuuden järjestelyistä tuli mielikuva että paikalle tulleita, varsinkin ydinvoiman vastustajia, ei ollut tarkoitukseen kuunnella. Lisäksi samaan tilaisuuteen Lapin liitto oli järjestänyt maakuntakaavan esittelyn joten ajankäytönkin kannalta tilaisuus oli huonosti järjestetty. Tämä ei liene ollut YVA- yleisötilaisuuden tarkoitus. Tässä lainaus TEM kuulutuksesta 20.10.2008: *"Tilaisuudessa kansalaisilla on mahdollisuus esittää mielipiteitään ja saada tietoa hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista"*. Tilaisuus oli lähes täysin Fennovoiman konsultin Pöyryn yksinpuhelua eikä kuulemaan tulleille annettu tilaisuutta esittää kysymyksiä tilaisuuden aikana esiin nousseisiin asioihin. Tilaisuuden avasi TEM:n, joka on yhteysviranomainen, ylitarkastaja Anne Väättäinen käyttäen lyhyen puheenvuoron. Tämän jälkeen hän pyysi tekemään kysymykset kirjallisina tuoleille jaettuihin kaavakkeisiin. Kysymyksiä pyydettiin kirjoittamaan heti alkuun ja niiden kerääminen aloitettiin, ennen kuin oli mitään kuultukaan. Sitten Fennovoiman, Pöyryn ja Lapin liiton edustajat esittelivät itsensä. Pöyryn Mika Pohjonen kertoi pitkästi hankkeen taustoista ja sitten lyhennelmän Fennovoiman ydinvoimalaitoksen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta (YVA:sta). Kysymyksiä ei saanut esittää! Sitten Pöyryn, kaavoituksesta vastaava henkilö esitteli Lapin liitolle Pöyryn laatiman Kemi-Tornio alueen Ydinvoimamaakuntakaavan luonnoksen. Ei taaskaan saanut esittää kysymyksiä! Aikaa oli kulunutkin jo noin 1,5 tuntia ja pidettiin lyhyt tauko. Tauon jälkeen sitten kuultaisiin vastaukset kirjallisiin kysymyksiin. Vastauksia kysymyksiin, jotka piti esittää kirjallisesti kokouksen alussa ennen tietoa esitettävistä asioista, vastattiin valikoiden. Vapaaseen mielipiteitten esittämiseen ja keskusteluun ei ole ollut mahdollisuuksia. Tähän se loppuaika hupenikin joten varsinaisille tilaisuudessa esiin nousseille kysymyksille ja mielipiteille ei jäänyt aikaa lainkaan. Lieneekö ollut tarkoituksin?

Simon PAP-hakemuksen kuulemistilaisuus 26.5.2009

TEM:n Yli-Insinööri Jorma Aurela hoiti tilaisuuden hyvin. Kaikki halukkaat, myös ydinvoiman vastustajat, saivat esittää suullisen mielipiteensä. Aikaa tosin oli vain 5min/henkilö mutta hyvä sekin.

SIMON KARSIKKONIEMEN KAAVOITUS (s.209-214)

Kansalaisille on esitelty kaavaluonnokset; ydinvoimamaakuntakaava-, ydinvoimaosayleiskaava- ja asemakaavaluonnokset. Kaavaluonnosten selostukset perustuvat pääosin YVA-selostukseen.

Kaavaluonnokset ovat maankäyttö- ja rakennuslain 1 luvun 1 §:ssä määriteltyjen lain yleisten tavoitteiden vastainen. Kaavaehdotuksilla ei luoda säännöksen mukaisia edellytyksiä hyvälle elinympäristölle eikä edistetä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti eikä kulttuurisesti kestävä kehitystä. Kaavaluonnokset ovat myös valtioneuvoston hyväksymien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastaisia.

YDINVOIMALAITOKSEN VAIKUTUS ILMASTON LÄMPENEMISEEN

Ydinvoimaa mainostetaan välineenä ilmaston lämpenemisen vähentämisessä ja saasteettomana, koska ydinvoimalaitoksen energian tuotanto ei suoranaisesti aiheuta hiilidioksidipäästöjä. Ydinvoimalaitoksen hyötysuhde on vain noin 37 %. Tuotetusta energiasta 60 % menee lauhdeveden mukana suoraan vesistöön. Osa luonnollisesti höyrystyy kasvihuonekaasuksi. On selvää että näin lämmitetään ympäristöä!

VAIKUTUKSET LUONNON MONIMUOTOISUUTEEN SIMON KARSIKKONIEMESSÄ

Arvioinnit Simon Karsikkoniemen luonnon ja ympäröivän merialueen ekologisten suhteitten muuttumisesta eivät vastaa niitä tieteellisiä selvityksiä ja kokemuksiin perustuvia havaintoja, joita on tehty kansainvälisten ja suomalaisten ydinvoimaloiden aiheuttamista ympäristövaurioista.

Suuri puute on, että arviointiselostuksessa Simon Karsikkoniemen luontoa on kuvattu hyvin yleisluontoisesti, eikä selvityksiä ja arviointia ole pystytty painottamaan hankkeen olennaisille luonnonarvoille aiheuttamiin vaikutuksiin.

Vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden inventointeja ei ole tehty, toisin kuin Perämereen vaikuttavien useiden muiden viimeaikaisten hankkeiden YVA- menettelyissä (merituulipuistot, merihiekkahanke). Karsikkoniemen lähialueilta ei ole tehty eläinplankton tutkimuksia eikä vedenalaista kasvillisuutta ole kartoitettu.

YVA- selostuksessa todetaan, että Perämeren perustuotanto jää lyhyen kasvukauden vuoksi pieneksi muihin Itämeren alaisiin verrattuna. Sinilevää ei juuri esiinny. Kun otetaan huomioon vielä Perämeren mataluus, on tehtävä se johtopäätös, että Perämeren pohjukka on herkästi haavoittuva ekologinen kokonaisuus, jonka käyttäytymistä ei YVA- selvityksen teoreettisin mallein voida ennustaa.

Karsikkoniemen erilaisia suojelukohteita on käsitelty, mutta alueen merkitys maankäyttö- ja rakennuslain luonnon ja sen kehityssarjojen kokonaisuutena on jätetty huomiotta. Vaikutusten vertailussa tosin todetaan, että *"Karsikkoniemen alue tulee muuttumaan luonteeltaan luonnonympäristöstä teollisuusalueeksi. ...alueelta tulee häviämään joitakin luonnon monimuotoisuuden kannalta huomattavia kohteita"*. Ja edelleen: *"Luonnonsuojelualueisiin ei kohdistu suoria eikä välillisiä haitallisia vaikutuksia, koska ne sijaitsevat sivussa rakennettavista alueista."* Kun ottaa huomioon hankkeen valtavuuden, suuret louhinta-, täyttö- ja pengerrystyöt, on vähänkin rakennusalaan tuntevalle selvää, että *"sivussa"*, mutta heti aidan takana olevien alueiden herkkä, uhanalainen, harvinainen tai silmällä pidettävä luontoilmiö vaurioituu ja häviää.

YVA-selostuksessa on tehty Natura-arvioinnin tarveharkinta, mutta ei Natura-arviointia, koska on päädytty toteamaan, ettei hankkeella ole merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteisiin. Edellä esitetyn perusteella Natura-arvio on välttämätön..

YDINVOIMAN RISKIT JA RADIOAKTIIVISET PÄÄSTÖT

Selvityksessä on yleisesti ja laajasti selvitetty ydinvoimaloiden riskitekijöitä ja radioaktiivisia päästöjä. Samalla kuitenkin todetaan, ettei riskitekijöitä ole Fennovoiman vireillä olevassa hankkeessa. Useissa

kohdissa vähätellään radioaktiivisen säteilyn riskejä. Selvityksessä todetaan mm, että lasten leukemian esiintyvyyttä on selvitetty 1980-luvulta lähtien, jolloin Iso-Britanniassa

Sellafieldin ydinjätteen käsittelylaitoksen ympäristössä havaittiin useita lasten leukemiatapauksia. YVA-selostuksessa vaietaan uusimmista tutkimuksista mm. Saksan Ympäristö-, Luonnonsuojelu-, Reaktioturvallisuus- ja Säteilyturvallisuusministeriöiden vuonna 2007 julkaisemasta tutkimuksesta lasten leukemiaesiintymistä ydinvoimaloiden läheisyydessä. Laaja tutkimus tehtiin 1989 – 2003 ja siinä todettiin leukemiaa esiintyvän kaksi kertaa normaalia enemmän ydinvoimalasta 5 km säteellä asuvilla alle 5-vuotiailla lapsilla.

Suomessa, vastaava STUK:n tutkimus alle 5km etäisyydellä ydinvoimaloista ei ole vertailukelpoinen koska suomessa alle 5km etäisyydellä asuu alle 200 henkilöä.

VASTUU ONNETTOMUUSTILANTEISSA

Selvityksen mukaan ydinlaitoksen haltijalla on ydinvastuulain (484 / 1972) mukaisesti oltava voimassa oleva vastuuvakuutus sivullisille aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseksi. Vakuutuksen on oltava suuruudeltaan vähintään 186 miljoonaa euroa. Vuonna 2005 hyväksytyn ydinvastuulain muutoksen mukaan laitoksen haltijan vastuu kasvaa rajoittamattomaksi. Selvityksessä kuvataan tarkasti, miten ydinonnettomuus tulee etenemään, mutta ei kerrota miten Fennovoima on valmistautunut hoitamaan vastuunsa onnettomuuden sattuessa. Tämä on selvityksen vakava puute.

LOPPUPÄÄTELMÄ

Lopuksi toteamme että Fennovoiman PAP-hakemus sisältää selviä virheitä ja huomattavan määrän riskitekijöitä luonnolle ja ihmisille. Näin ollen Fennovoiman ydinvoimalahanke ei ole toteuttamiskelpoinen. Valtioneuvoston ei tule hyväksyä em. hakemusta.

Kemissä 10.6.2009

Pentti Myllyneva
Perttusenkatu 40
94600 Kemi
pentti.myllyneva@
0400 277071

Marja Leena Myllyneva
Perttusenkatu 40
94600 Kemi
leena.myllyneva@
0400 373071